

Rafał Leśniczak*

Kategoria tożsamości i stereotypu w komunikacji religijnej. Próba hermeneutycznej interpretacji tekstów prasowych tygodnika „Newsweek Polska” w kontekście obrad synodu o rodzinie 2014–2015

Wprowadzenie – metodologia badań

Podjęte przez autora badania sytuują się w obszarze nauk społecznych, zaś ich kontekstem są obrady synodalne Kościoła katolickiego, które odbywały się jesienią 2014 i 2015 roku w Rzymie. Autor dokonał hermeneutycznej interpretacji wybranych artykułów prasowych odnoszących się do synodu. Badania te objęły sposób prezentacji Kościoła katolickiego z punktu widzenia zastosowanych kategorii tożsamości i stereotypu. Autor zastosował także metodę analizy zawartości prasy, wykorzystując specjalnie skonstruowany klucz kategoryzacyjny. Obydwie metody (hermeneutyczna i analiza zawartości) zostały potraktowane jako podejścia komplementarne, choć należy podkreślić, że w niniejszej publikacji zasadnicza uwaga skoncentrowała się na metodzie hermeneutycznej. Równoczesne korzystanie z obydwu metod jest nie tylko możliwe, ale również zalecane¹.

---

* Dr, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Wydział Teologiczny, e-mail: rafalles@vp.pl.

1 Tomasz Gackowski zauważa, że „analiza zawartości stara się w sposób systemowy odpowiedzieć na pytanie: co zostało zakomunikowane? Hermeneutyka zaś szuka odpowiedzi na pytanie: co znaczą ów komunikat? [...] Analiza zawartości obnaża przed badaczem zjawiska wprost.

Materiał badawczy stanowiły artykuły prasowe odnoszące się do III Nadzwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów, odbywającego się w dniach 5–19.10.2014 oraz do XIV Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów, odbywającego się w dniach 4–25.10.2015, a które zostały opublikowane w wersji internetowej tygodnika „Newsweek Polska” pomiędzy 1.01.2014 i 31.12.2015². Do materiału źródłowego zostały zakwalifikowane teksty zawierające słowo „synod” i których treść związana była z obradami synodalnymi 2014 i 2015 roku³. Hipotetycznie można bowiem założyć, że mimo występowania w tekście słowa „synod”, tekst prasowy mógł odnosić się do innych zagadnień np. historii Kościoła, a to nie należy do obszaru analizy niniejszego artykułu.

Celem artykułu było zatem znalezienie odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Czy i w jakim stopniu w materiale badawczym były obecne kategorie tożsamości i stereotypu?
- W jakich wzajemnych proporcjach były obecne wymienione kategorie? Która z nich była dominująca?
- Czy można odnaleźć zbieżność pomiędzy profilem tytułu prasowego a sposobem prezentacji instytucji kościelnej?

Hasło obrad synodalnych z roku 2014 brzmiało: „Wyzwania duszpasterskie dla rodziny w kontekście nowej ewangelizacji”, jego uczestnicy zaś wypracowali dwa dokumenty: Orędzie oraz Relację Synodu⁴. Z kolei temat synodu z 2015 roku brzmiał

[...] Natomiast hermeneutyka każe zaufać własnej, jako żywo subiektywnej interpretacji badacza, przypominając mu tylko pewne prawidła, którymi powinien się kierować w swojej samotnej refleksji nad tekstem. [...] Symbioza tych dwóch metodologii pozwala ogarnąć badaczowi wszelkie dane, które mogą, ale przecież nie muszą, być kluczowe w ostatecznym wnioskowaniu. Analiza zawartości nadaje badaniu strukturę – porządkuje dane, natomiast hermeneutyczna optyka wzmaga czujność badacza, który pośród licznych informacji, zestawień, tabel czy wykresów potrafi wyczytać to, co najciekawsze i najatrakcyjniejsze” (tenże, *Wprowadzenie*, [w:] *Metody badania wizerunku w mediach. Czym jest wizerunek. Jak i po co należy go badać*, red. T. Gackowski, M. Łączyński, CeDeWu sp. z o.o., Warszawa 2009, s. 9).

- 2 Autor podjął decyzję o poszerzeniu zakresu czasu badań, aby uwzględnić możliwie całościowo dyskurs medialny na temat obrad synodalnych, tj. echa prasowe przed ich rozpoczęciem, w czasie ich trwania i po zakończeniu obrad. W niniejszym tekście autor wymiennie stosuje określenia odnoszące się do wersji internetowej tygodnika „Newsweek Polska”: tygodnik, wersja internetowa tygodnika, portal newsweek.pl.
- 3 W przeprowadzeniu kwerendy źródłowej autor posłużył się wyszukiwarką tekstów, zamieszczoną na stronie: <http://www.newsweek.pl/szukaj?q=synod&cx=%2Fszukaj&ie=UTF-8&sa=> [dostęp: 12.09.2017]. Autor zamieścił w wyszukiwarce słowo „synod” jako kryterium wyszukiwania tych tekstów, które odnosiły się do podjętego tematu artykułu.
- 4 „*Relatio synodi*” – *Wyzwania duszpasterskie związane z rodziną w kontekście ewangelizacji*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WE/synod/3nadzwyczajne-relatio_18102014.html [dostęp: 12.09.2017].

następująco: „Powołanie i misja rodziny w Kościele i świecie współczesnym”⁵. Zdaniem abp. Bruna Fortego, sekretarza specjalnego synodu, do głównych problemów poruszanych w czasie obrad należały: ewangelia rodziny, trudne sytuacje rodzinne oraz wychowanie do życia i wiary w rodzinie⁶. Efektem dyskusji synodalnej była adhortacja *Amoris Laetitia* – dokument streszczający postanowienia synodalne⁷. Obrady oraz treść dokumentu zostały szeroko podjęte w dyskursie medialnym i stały się punktem wyjścia do dyskusji m.in. na temat możliwości przystępowania do sakramentów pokuty i Eucharystii osób żyjących w niesakramentalnych związkach małżeńskich oraz na temat stanowiska papieża Franciszka w tej kwestii, choć to zagadnienie nie zostało potraktowane przez biskupa Rzymu jako centralne⁸. Już tylko ten fakt pokazuje możliwość zaprezentowania w obszarze komunikacji religijnej zagadnień w sposób stereotypowy, a nawet zmanipulowany, np. poprzez posługiwanie się kategorią stereotypu „hierarchicznego Kościoła zamkniętego na ducha zmian” oraz kategorią stereotypu papieża dialogu rozumianego jako papieża otwartego na zmiany w nauce Kościoła dotyczącej nierozzerwalności małżeństwa.

„Newsweek Polska” jest polskim tygodnikiem społeczno-politycznym sytuującym się w segmencie prasy opinii. Ukazuje się na rynku wydawniczym od roku 2001. Od 2012 roku redaktorem naczelnym tygodnika jest Tomasz Lis⁹. Medioznawcy wskazują, że pismo ma profil lifestylowy, jednak kwestie religijne oraz temat Kościoła dość często się w nim pojawiają. W 2013 roku aż na siedmiu okładkach wersji papierowej tygodnika przedstawiona była postać księdza, ale zawsze w kontekście negatywnym. Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich (SDP) za szczególnie bulwersującą

5 Secretariat publishes 'Lineamenta' for next Synod on Family, http://en.radiovaticana.va/news/2014/12/09/secretariat_publishes_lineamenta_for_next_synod_on_family/1114122 [dostęp: 12.09.2017].

6 JK/KAI/Radio Watykańskie, *O czym będzie mowa na synodzie o rodzinie?*, <http://papiez.wiara.pl/doc/2066097.Instrumentum-laboris-przed-Synodem-o-rodzinie> [dostęp: 12.09.2017].

7 *Posynodalna adhortacja Amoris Laetitia Ojca Świętego Franciszka do biskupów, do kapłanów i diakonów, do osób konsekrowanych, do małżonków chrześcijańskich i do wszystkich wiernych świeckich o miłości w rodzinie*, https://w2.vatican.va/content/francesco/pl/apost_exhortations/documents/papa-francesco_esortazione-ap_20160319_amoris-laetitia.html [dostęp: 12.09.2017].

8 Por. Life Site News/KAI/kw, *Papież o tym, że „Amoris Laetitia” dopuszcza Komunię dla rozwodników*, <http://www.deon.pl/religia/serwis-papieski/aktualnosci-papieskie/art,4796,papiez-o-tym-ze-amoris-laetitia-dopuszcza-komunie-dla-rozvodnikow.html> [dostęp: 12.09.2017]; A. Schneider, *Amoris Laetitia – potrzeba wyjaśnienia*, <http://www.pch24.pl/amoris-laetitia--potrzeba-wyjasnienia,42990,i.html> [dostęp: 12.09.2017]; A. Gualtieri, *Sinodo, la decisione del Papa: comunione possibile per i divorziati risposati*, http://www.repubblica.it/vaticano/2016/04/08/news/sinodo_la_decisione_del_papa_comunione_possibile_per_i_divorziati_risposati-137156951/ [dostęp: 12.09.2017].

9 T. Mielczarek, *Współczesna polska prasa opinii*, „Rocznik Historii Prasy Polskiej” 2013, nr 1(31), s. 93.

uznało okładkę numeru 9. z 25 lutego 2013 roku. Przedstawiała ona zdjęcie chłopca klęczącego przed księdzem w pozycji sugerującej seks oralny. SDP nominowało Lisa za tę okładkę do dziennikarskiej antynagrody Hiena Roku¹⁰. Fakty te mogą dowodzić antykatolickiego profilu tygodnika. Tezę tę potwierdza m.in. Antoni Lewek¹¹. Prawicowy portal Polonia Christiana PCh24.pl zauważa z kolei, że media w Polsce podsycają antyklerykalną nagonkę. Redaktorzy strony internetowej powołują się na raport Papieskiego Stowarzyszenia Pomocy Kościołowi w Potrzebie, obejmujący okres od października 2012 roku do czerwca 2014 roku. Dokument ten stwierdza, że w ostatnich latach w Polsce nasiliły się konflikty między wspólnotami religijnymi (przede wszystkim Kościołem katolickim) a przedstawicielami środowisk świeckich. W Polsce, według tego raportu, miałyby dojść do wzrostu agresji i podniesienia antyklerykalizmu do rangi postawy, która może być akceptowana społecznie.

Jednym z najlepszych przykładów w tej dziedzinie jest dziennikarz Tomasz Lis, od roku 2012 redaktor naczelny tygodnika „Newsweek Polska”, wydawanego przez niemiecki koncern Axel Springer Verlag [...]. „Newsweek Polska” zyskał wątpliwą sławę zwłaszcza dzięki swym gorszącym okładkom, przedstawiającym ulubione cele ataków gazety¹².

Autor niniejszego artykułu stawia następującą hipotezę badawczą: tygodnik „Newsweek Polska” podjął na swoich łamach temat synodu o rodzinie. W analizowanych tekstach dominującą kategorię stanowiła kategoria stereotypu, która w głównej mierze przyczyniała się do kształtowania wizerunku medialnego Kościoła w kontekście obrad synodalnych. Portal newsweek.pl pominął tematy centralne obrad synodu (ewangelię rodziny, trudne sytuacje rodzinne oraz wychowanie do życia i wiary w rodzinie). Tonacja materiału badawczego wobec oficjalnego nauczania Kościoła była negatywna.

Terminologia

Do terminów, które wymagają zdefiniowania, należą: „tożsamość”, „stereotyp” i „komunikacja religijna”.

10 T. Mielczarek, *Tabloidyżacja prasy opinii*, „Rocznik Bibliologiczno-Prasoznawczy” 2013, t. 8/19, s. 33; por. także: A. Draguła, *Bluźnierstwo okładkowe*, „Więź” 2011, nr 54, s. 56–69.

11 A. Lewek, *Kościół a mediokracja w Polsce*, „Kultura – Media – Teologia” 2010, nr 2(2), s. 35.

12 *Media w Polsce podsycają antyklerykalną nagonkę. Autorzy międzynarodowego raportu ostrzegają*, 12.12.2014, <http://www.pch24.pl/media-w-polsce-podsycaja-antyklerykalna-nagonke-autorzy-miedzynarodowego-raportu-ostregaja,32677,i.html> [dostęp: 12.09.2017].

W literaturze przedmiotu istnieje różnorodność rozumienia wymienionych pojęć, w znacznej mierze spowodowana odmiennością perspektyw badawczych (filologicznej, politologicznej, psychologicznej, socjologicznej, teologicznej)¹³. W niniejszym artykule autor przyjmuje perspektywę społeczną i psychologiczną rozumienia terminu „tożsamość”, którą pojmuje jako zjawisko społeczne, eksponujące perspektywę jednostkowego poczucia własnego „ja” oraz perspektywę postrzegania jednostki przez innych. Te dwa horyzonty tożsamości jednostkowej i tożsamości społecznej można sprowadzić do konfrontacji tego, jak postrzega siebie jednostka, jak ją postrzega społeczeństwo oraz komplementarności tychże ujęć. Leon Dyczewski wskazał pierwszorzędne i drugorzędne tożsamości społeczne jednostki: pierwszorzędne, które obejmują całą osobowość człowieka, wszystkie jej sfery, nadają jej sens, trwają przez całe życie, których nie sposób się całkowicie wyzbyc (np. tożsamość rodzinna, etniczno-narodowa, religijna); zaś drugorzędne są powiązane z grupami celowymi i nietrwałymi, przynależność do nich jest z wyboru, a zaangażowanie jednostek dotyczy zakresu realizowanego celu¹⁴. Z tak

---

13 W przypadku pojęcia „tożsamość” znaczącą rolę w perspektywie językoznawczej odgrywają tzw. deklaracje tożsamościowe (por. M. Uździcka, *Tożsamość, samoidentyfikacja, identyfikacja*, [w:] *Tożsamość w komunikowaniu. Zielonogórskie seminaria językoznawcze*, red. M. Steciąg, M. Bugajski, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2013, s. 33), w perspektywie psychologicznej – poczucie odrębności, identityczności, ciągłości, integralności (por. I. Rutczyńska, T. Miś, E. Trzebińska, *Wielorakie JA i jedność tożsamości: ujęcie doświadczeniowo-analityczne*, „Roczniki Psychologiczne” 2003, nr 6, s. 5–25; A. Brzezińska, *Dzieciństwo i dorastanie: korzenie tożsamości osobistej i społecznej*, [w:] *Edukacja regionalna*, red. A.W. Brzezińska, A. Hulewska, J. Słomska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 56–57), socjologicznej – atrybuty jednostki funkcjonującej w grupie (por. T. Paleczny, *Socjologia tożsamości*, Oficyna Wydawnicza AFM Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne, Kraków 2008, s. 19–36). Także w odniesieniu do terminu „stereotyp” należy wyróżnić różne podejścia badawcze, np. podejście eksponujące zasadę ekonomii jako kierowniczą w postrzeganiu rzeczywistości (A. Schaff, *Stereotypy a działania ludzkie*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 1981, s. 51), podejście eksponujące zagadnienia sposobu postrzegania rzeczywistości oraz struktury jej postrzegania (A. Sosnowski, *Wyznaczniki przemian życia społecznego. Zmiana społeczna – konflikt społeczny – stereotypy – tożsamość – transformacja – lokalność – młodzież*, Wydawnictwo Uczelniane WSiE TWP, Olsztyn 2016, s. 73), podejście dowartościowujące ulotne i efemeryczne opinie oraz poglądy (tamże). Pojęcie „komunikacja religijna” również jest wieloznaczne, np. Krzysztof Marcyński odnosi je do spełnianego przez Kościół katolicki posannictwa głoszenia Ewangelii (tenże, *Komunikacja religijna i media*, Wydawnictwo Petrus, Kraków 2016, s. 12), ale istnieją publikacje naukowe, w których pojęcie to jest interpretowane jako wyłącznie zinstytucjonalizowana forma przekazu dokonywana przez reprezentantów kościoła hierarchicznego (por. G. Tridente, B. Mastroianni, *La missione digitale – Comunicazione della Chiesa e social media*, Edizioni Santa Croce, Roma 2016).

14 L. Dyczewski, *Tożsamość religijna*, [w:] *Tożsamość religijna w nowoczesności*, t. 10, red. L. Dyczewski, K. Jurek, Wydawnictwo KUL, Lublin 2015, s. 11.

pojmowaną tożsamością nierozłącznie związane jest pytanie: kim jestem? oraz towarzysząca mu odpowiedź, wskazująca podstawowe cechy, które charakteryzują daną osobę, np. w przypadku osób duchownych będzie to habit, sutanna, śluby zakonne, obowiązki wynikające ze stanu duchownego itp.

Przez „stereotyp” autor rozumie uproszczony, jednostronny, przesadnie wyjaśkrawiony obraz pewnej zbiorowości, traktujący wszystkich jej członków w sposób niezróżnicowany, niezależnie od ich przymiotów indywidualnych. Jest on utworzony na podstawie jednostkowych doświadczeń z reprezentantami zbiorowości, które zostają następnie uogólnione w sposób nieuprawniony na całą zbiorowość, by wreszcie zostać zastosowane zwrotnie, bezkrytycznie i automatycznie do każdego członka zbiorowości. Wykluczają z założenia możliwość, że ktoś należący do zbiorowości mógłby mieć inne cechy. Przypisują mu cechy wspólne bez dowodu i bez możliwości kontrdowodu. Tak więc stereotypy przejaskrawiają różnice między grupami, ignorują wewnętrzne zróżnicowanie w obrębie grup i odnoszą rzekome ogólne cechy całej grupy do każdego jej członka¹⁵.

Przez termin „komunikacja religijna” autor rozumie zmediatyzowane formy komunikacji społecznej, odnoszące się do osób należących do kościołów i innych związków wyznaniowych lub podejmujące w swoich komunikatach zagadnienia religijne.

Hermeneutyczna interpretacja i analiza zawartości publikacji prasowych

Analiza zawartości objęła ogółem 15 tekstów, które spełniały kryteria analizy¹⁶. Klucz kategoryzacyjny był pomocny w odpowiedzi na pytania: w jakiej kategorii – tożsamości czy stereotypu – zostały zaprezentowane w materiale badawczym główne problemy synodalne (ewangelia rodziny, trudne sytuacje rodzinne, wychowanie do życia i wiary w rodzinie), w jaki sposób zostało zaprezentowane dotychczasowe (przedsynodalne) oficjalne nauczanie Kościoła dotyczące rodziny, tzn. w jakiej tonacji zostały napisane teksty prasowe o Kościele, kto był autorem tekstów.

Klucz kategoryzacyjny zawiera trzy badane cechy: „tożsamość/stereotyp”, „tonacja”, „autorstwo”. Najważniejsza w analizie jest cecha „tożsamość/stereotyp”, w której autor wyróżnił trzy następujące kategorie: „tożsamość”, „stereotyp”, „inne”. W tekstach przyporządkowanych do kategorii „tożsamość” dostrzegalna jest zgodność z nauczaniem Kościoła w odniesieniu do podstawowych problemów synodalnych. W tekstach przyporządkowanych do kategorii „stereotyp” nauczanie Kościoła zostaje podważone lub zanegowane i zastąpione jakąś formą stereotypu. W pozostałych sytuacjach (kategoria „inne”) istnieje współobecność obu wy-

15 P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2012, s. 377.

16 Pełny wykaz tekstów prasowych spełniających kryteria analizy znajduje się w bibliografii.

mienionych kategorii w prezentowaniu nauczania synodalnego na temat rodziny albo też brakuje odniesienia do tych kategorii.

W cesze „tonacja” (sposób, w jaki zostało zaprezentowane przedsynodalne oficjalne nauczanie Kościoła dotyczące rodziny) autor wyróżnił następujące kategorie:

- „pozytywna” – publikacje, w których dominuje aprobatą dla dotychczasowego nauczania Kościoła na temat małżeństwa i rodziny;
- „negatywna” – publikacje, w których dominuje krytyka dotycząca dotychczasowego nauczania Kościoła na temat małżeństwa i rodziny;
- „obojętna” – publikacje, w których trudno ocenić, która z wymienionych kategorii („pozytywna” czy „negatywna”) jest dominująca lub też które nie odnoszą się do dotychczasowego nauczania Kościoła na temat małżeństwa i rodziny.

W cesze „autorstwo” (kto jest autorem tekstu prasowego) autor wyróżnił następujące kategorie:

- „redakcyjna” – autor pochodzi z redakcji tygodnika i jest wymieniany z imienia i nazwiska;
- „inne” – brak informacji o autorze.

Liczba tekstów prasowych stanowiących materiał badawczy, opublikowanych na stronie internetowej „Newsweek Polska” i przyporządkowanych do poszczególnych kategorii w odniesieniu do badanych cech prezentuje się następująco:

- cecha „tożsamość/stereotyp” – tożsamość 3, stereotyp 10, inne 2;
- cecha „tonacja” – pozytywna 0, negatywna 12, obojętna 3;
- cecha „autorstwo” – redakcyjna 3, inne 12.

Autor w tym miejscu dokonuje przyporządkowania materiału badawczego do określonych kategorii wraz z uzasadnieniem w ramach badanej cechy „tożsamość/stereotyp”. Na tej bowiem cesze koncentruje się uwaga prowadzącego badania. Kategoryzacja tekstów przybiera zatem wyraźny charakter hermeneutyczny.

Do publikacji zaklasyfikowanych do kategorii „tożsamość” należą następujące:

1. *Oficjalne orędzie synodu: Kościół musi być otwarty i nie może nikogo wykluczać* – w tekście ma miejsce nawiązanie do podstawowych problemów synodu sformułowanych przez abp. Fortego. Zostają zacytowane wybrane fragmenty orędzia nadzwyczajnego synodu biskupów:

Także my, pasterze Kościoła, urodziliśmy się i wzrosliśmy w rodzinach, z różnymi ich historiami i wydarzeniami. Jako księża i biskupi spotkaliśmy i żyliśmy obok rodzin, które opowiedziały nam słowami i pokazały czynami liczne splendory, ale także Trudy. [...] Osłabienie wiary i wartości, indywidualizm, zubożenie relacji, stres wynikający z szaleńczego pośpiechu, który lekceważy refleksję, naznaczają także życie rodzinne.

Tekst prasowy odnosi się do stanowiska ojców synodalnych w kwestii kryzysów małżeńskich, do których

często podchodzi się zbyt pośpiesznie i bez odwagi cierpliwości, weryfikacji, wzajemnego przebaczenia, pojednania, a także poświęcenia. W ten sposób upadki te prowadzą do nowych relacji, nowych par, nowych związków i nowych małżeństw, tworząc złożone sytuacje rodzinne, problematyczne dla chrześcijańskiego wyboru.

„Newsweek Polska” relacjonuje również stanowisko twórców orędzia synodu z roku 2014, dotyczące przeżywania przez rodziny trudności ekonomicznych, plagi bezrobocia, problemu kobiet, dzieci i młodzieży doznających przemocy i wykorzystywania.

2. *Komunia dla rozwodników? Abp Gądecki: To niebezpieczna zmiana ewangelii* – artykuł prezentuje stanowisko abp. Gądeckiego wobec kwestii możliwości otrzymywania przez osoby rozwiedzione komunii świętej. W tekście zostaje przedstawiona opinia metropolity poznańskiego, która klasyfikuje się do kategorii „tożsamość”:

A zatem, argumentuje przewodniczący polskiego episkopatu, ludzie ci nie są wykluczeni z życia Kościoła z powodu rozwodu. Podkreślił zarazem, że Eucharystię może przyjąć ten, kto nie jest w stanie grzechu, kto się wyspowiadał. Tymczasem „grzech cudzołóstwa trwa wśród osób, które się rozwiodły i zawarły ponownie związki” – oświadczył abp Gądecki.

– Można mówić o empatii, o miłosierdziu wobec tych osób, ale prawo człowieka nie może górować nad prawem Chrystusa, nad wymogami, które Chrystus postawił w Ewangelii. Zmiana Ewangelii byłaby czymś bardzo niebezpiecznym – powiedział metropolita poznański.

Zdaniem arcybiskupa Gądeckiego należy odkryć na nowo nauczanie Kościoła na temat małżeństwa i rodziny, bo – jak wskazał – przekonanie o tym, że wszyscy je znają, jest błędne. Jak ocenił, ludzie nie mogą przypomnieć sobie jego fundamentów. Zadaniem duszpasterzy jest „zanurzanie doktryny w czasach współczesnych”, po to, by nie była ona czymś „abstrakcyjnym”, lecz odpowiedzią na codzienne sytuacje – wskazał abp Gądecki.

3. *Synod o rodzinie: Większe zrozumienie dla rozwodników, rewolucji nie ma* – tekst stanowi szczegółowe omówienie punktu 85. relacji końcowej synodu, który odnosi się do kwestii możliwości przyjmowania komunii przez osoby rozwiedzione w nowych związkach. Przywołana zostaje tu również interpretacja Jana Pawła II na ten temat:

Aprobatę dwóch trzecich zdobył także, przewagą tylko jednego głosu, budzący największe kontrowersje punkt 85, określany jako dotyczący kwestii dostępu rozwodników w nowych związkach do komunii. Jego podstawą są słowa Jana Pawła II.

Przypomniano w tym paragrafie, że polski papież stworzył kryterium, które „pozostaje podstawą oceny takich sytuacji”. Przywołane zostały słowa Jana Pawła II z jego adhortacji apostołskiej „*Familiaris consortio*” z 1981 roku: „Niech wiedzą duszpasterze, że dla miłości prawdy mają obowiązek właściwego rozeznania sytuacji. Zachodzi bowiem różnica pomiędzy tymi, którzy szczerze usiłowali ocalić pierwsze małżeństwo i zostali całkiem niesprawiedliwie porzuceni, a tymi, którzy z własnej, ciężkiej winy zniszczyli ważne kanonicznie małżeństwo”.

Jan Paweł II cytowany w tym paragrafie napisał też: „Są wreszcie tacy, którzy zawarli nowy związek ze względu na wychowanie dzieci, często w sumieniu subiektywnie pewni, że poprzednie małżeństwo, zniszczone w sposób nieodwracalny, nigdy nie było ważne”.

Do publikacji zaklasyfikowanych do kategorii „stereotyp” należą następujące:

1. *Niemiecki kardynał: Wykluczenie to nie język Kościoła* – wizerunek Kościoła katolickiego jest zaprezentowany w kategorii stereotypu „Kościoła wykluczającego”. Jest to tekst odredakcyjny, który tezę o konieczności zmiany doktryny w kwestii możliwości przystępowania do sakramentu spowiedzi i Eucharystii argumentuje wypowiedziami kard. Reinharda Marxa, reprezentującego liberalny katolicyzm:

Kardynał Marx był pytany też o kwestię rozwodników, którzy nie mają dostępu do komunii, a według niektórych dostojników, wśród nich większości Niemców, powinni mieć do tego prawo. W jego ocenie „oczywiście” nauczanie Kościoła „można zmienić” [...]. Wyraził przekonanie, że osobom żyjącym w związkach pozasakramentalnych nie można powiedzieć: „Jesteś chrześcijaninem drugiej kategorii”.

W tekście tym stereotyp „Kościoła wykluczającego” odnosi się również do Kościoła potępiającego homoseksualistów za ich zachowanie. Także i w tym przypadku zostaje zacytowany kard. Marx: „Dla mnie nie do pomyślenia jest to, by powiedzieć osobie homoseksualnej, że nie może żyć Ewangelią”.

2. *Polacy pomodlą się za homosynod* – wizerunek Kościoła na tle obrad synodalnych jest ukazany w ramach stereotypu „Kościoła – kościelnego betonu”, czyli Kościoła zamkniętego na wszelkie zmiany doktrynalne i niewrażliwego na sytuację rozwodników i homoseksualistów, którym nie daje się możliwości przystępowania do komunii świętej:

Hierarchowie debatują na temat przyszłości rodziny i jej związków z kościołem i wiarą. Opublikowany po pierwszym tygodniu rozmów dokument podsumowujący „Relatio” już zdążył oburzyć kościelny beton. Dlaczego? Bo sugeruje zmianę podejścia do homoseksualistów i rozwodników, na co kościelni konserwatyści nie chcą przystać.

Artykuł prezentuje również wypowiedzi przedstawicieli „kościelnego betonu”, tak zaklasyfikowanych przez redaktorów „Newsweek Polska”, abp. Gądeckiego, metropolity poznańskiego, i Tomasza Terlikowskiego, redaktora portalu Fronda. Ewentualne zmiany w nauczaniu Kościoła na temat małżeństw zostają porównane do wtargnięcia „do Miasta Boga konia trojańskiego”. Obydwa te stanowiska „Newsweek Polska” prezentuje w tonacji negatywnej.

3. *Z gnoju nic się nie urodzi* – tekst prezentuje stanowisko konserwatywne i liberalne uczestników synodu dotyczące tematu ewentualnego uznania przez Kościół par homoseksualnych i możliwości dopuszczenia osoby rozwiedzionej do komunii. Tłem prezentacji tychże stanowisk jest dokument roboczy podsumowujący pierwszy tydzień dyskusji obrad synodalnych 2014 roku. W opinii autora tekst wyraża stereotyp „Kościół wewnętrznie podzielonego”, tj. braku jednoznacznego interpretowania nauki Kościoła przez poszczególne biskupów w istotnych kwestiach doktrynalnych:

Na synodzie biskupów doszło do burzy wokół wstępnego dokumentu, podsumowującego pierwszy tydzień dyskusji – pisze włoska prasa w środę. Nie wyklucza nawet głosowania wbrew myśli papieża Franciszka, co – jak dodaje – byłoby dla niego przykrą niespodzianką.

Niezadowolone, niedobre i ciężki klimat trudny do opanowania, brak zgody, otwarta kontestacja – tak rzymska gazeta („Il Messaggero”) opisuje atmosferę na synodzie po poniedziałkowej publikacji sprawozdania, które jej watykanistka nazywa „włożeniem kija w mrowisko”.

4. M. Gajek, *Papież kontra polscy biskupi* – w tekście obecne są dwie kategorie stereotypów: stereotyp „Kościół wykluczającego” oraz stereotyp „Kościół wewnętrznie podzielonego”:
  - wykluczeni z Kościoła są rozwodnicy, którzy pierwsze małżeństwo zawarli w kościele i weszli w ponowny związek;
  - Kościół wewnętrznie podzielony to ten, którego linia podziału przebiega wzdłuż Odry: polscy biskupi – tradycjoniści oraz niemieccy biskupi – propagatorzy otwarcia drzwi Kościoła homoseksualistom i rozwodnikom (m.in. kard. Marx, duchowni katolicy diecezji Fryburg).
5. *Stanowisko papieża Franciszka to nie „darmowy bilet na aborcję”* – w publikacji zauważalny jest stereotyp „Kościół wykluczającego”. Zdaniem redakcji „Newsweeka” nauczanie Kościoła wobec osób, które dokonały aborcji, jest

„duchowością wykluczenia” i jest pozbawione miłosierdzia, a sam Kościół „rości sobie prawo do podejmowania decyzji o łasce lub odmowie łaski”. Stereotyp ten potwierdza następujący fragment tekstu:

Podczas przygotowań do synodu poświęconego problematyce seksualności w październiku do głosu dojdą zapewne osoby, które domagają się zachowania listy grzechów oraz sankcji karnych za nie i którzy będą z zapałem dyskutować o tym, kto jest, a kto nie jest prawdziwym katolikiem. „Pielęgnowują oni duchowość odgrodzienia się, ba nawet wykluczenia [...]”.

Trzy kolejne publikacje „Newsweeka” prezentują stereotyp „Kościoła wykluczającego” w kontekście ujawnienia publicznie przez ks. Krzysztofa Charamsę, pracownika Kurii Rzymskiej, że jest homoseksualistą i w kontekście przedstawienia opinii publicznej swojego partnera. Poniżej autor cytuje fragmenty tekstów prasowych potwierdzających wizerunek Kościoła – instytucji pozbawionej miłosierdzia, wykluczającej tych, których postępowanie jest niejako poza doktryną nauczycielską Kościoła.

6. R. Kim, *Polski ksiądz w Rzymie: Jestem gejem. Watykan: Musi opuścić miejsce pracy*

– Ten mój dzisiejszy coming out dedykuję zastępom księży homoseksualistów, których szanuję, jako ludzi i księży, a którzy z różnych powodów nie mogą dokonać wyzwolenia. Życzę im, by byli szczęśliwi, na tyle, na ile to możliwe w nieludzkim opresywnym Kościele – mówił [Charamsa].

Jednocześnie ks. Charamsa z szacunkiem wyrażał się o papieżu Franciszku. Określił go mianem „fantastycznego”. – On sprawił, że na nowo odkrywamy piękno dialogu. Ten Synod będzie rzeczywiście o rodzinie i nikt nie będzie wykluczony.

7. *To pierwszy tak głośny coming out. Słynny watykanista o księdzu Charamsie*

Ksiądz Krzysztof Charamsa, intelektualista, wykładowca rzymskich uczelni oznajmił w świetle kamer, że jest gejem i przedstawił swojego partnera. Ksiądz rozesłał także swoje żądania do Kościoła, w których domaga się fundamentalnych zmian w traktowaniu homoseksualistów.

8. M. Gajek, *Ks. Charamsa nie będzie tęczowym Marcinem Lutrem. Ale odniósł sukces: pokazał obłudę Kościoła*

Księżom zdarza się mówić także, że są „normalni”, a nie homoseksualni. „Jestem normalny” to znaczy „nie jestem gejem”, bo przecież homoseksualizm to coś nie-normalnego. I to także jest zawołowana mowa nienawiści, czyli zwykła homofobia, przeciw którym protestuje ks. Krzysztof Charamsa.

9. „Zawstydzający spektakl” na synodzie o rodzinie. „Rygoryści” walczą z „postępowcami” – w tekście obecny jest stereotyp „Kościoła wewnątrznie podzielonego”. Obradujący synod biskupów zostaje zaprezentowany w kategorii sporu między zwaśnionymi frakcjami biskupów – „skrzydłem rygorystów” i „skrzydłem postępowców”. W publikacji „Newsweeka” można m.in. przeczytać:

[...] według dziennika „La Repubblica” – pewne jest jedno: na synodzie działa „skrzydło rygorystów”, które nie ufa metodom prac, ale również samemu Franciszkowi.

Jak pisze watykanista rzymskiej gazety, frakcja ta uważa papieża za „niezdolnego do tego, by zagwarantować przejrzystość prac” w związku z obecnością „skrzydła postępowców”, którzy „w cieniu” pracują nad tym, by „zdradzić ducha Ewangelii” i naciskają na wyrażenie zgody na dopuszczenie rozwodników do komunii.

10. *Papież przeprasza za „ostatnie skandale”. Chodziło o księdza Charamsę?* – w tekście obecna jest kategoria stereotypu „Kościoła wewnątrznie podzielonego”. W kontekście obrad synodalnych na temat rodziny autor publikacji prasowej opisuje rzekomy, tajny list 13 kardynałów do papieża Franciszka reprezentujących frakcję konserwatywną Kościoła, w którym kardynałowie

wyrażają zaniepokojenie tym, iż obrady mogą przynieść niebezpieczne rozwiązania w kontrowersyjnych kwestiach. Tak odnieśli się przede wszystkim do postulatów większego otwarcia wobec rozwodników w nowych związkach.

W wymienionych publikacjach, zaliczonych do kategorii „stereotyp”, nieobecna jest aprobata lub samo tylko zaprezentowanie choćby jednego z trzech podstawowych zagadnień, którymi zajął się synod (ewangelia rodziny, trudne sytuacje rodzinne, wychowanie do życia i wiary w rodzinie).

Do publikacji, w których autorzy w jednakowym stopniu eksponują kategorie tożsamości i stereotypu lub też nie odnoszą się do żadnej z tych kategorii należą następujące:

1. *Kard. Marx: Rozwodnicy nie są chrześcijanami drugiej kategorii* – tekst prezentuje obrady synodalne z 2014 roku w perspektywie poszukiwania przez uczestników synodu sposobu sprostania wyzwaniom współczesności dotyczącym sytuacji rodzin zróżnicowanej pod względem duszpasterskim i rodzinnym. W tym kontekście wyeksponowane zostają poglądy kard. Marxa – według niego, zadaniem Kościoła jest właściwe odczytywanie znaków czasu, szczególnie konieczności wzmocnienia przez niemieckich biskupów duszpasterskiej opieki nad wiernymi, których małżeństwo się rozpadło i którzy weszli w nowy związek. Z drugiej jednak strony, portal internetowy

nawiązuje do stereotypu „Kościoła wewnątrznie podzielonego”, w którym są biskupi wierni doktrynie oraz protagonista artykułu, metropolita Monachium, „który jest w grupie zwolenników otwarcia wobec gejów i osób rozwiedzionych”.

2. *Watykan upomina polskiego biskupa i przeprosza za skandale* – tekst porusza dwie sprawy, bezpośrednio niezwiązane z głównymi problemami obrad synodu. Pierwsza kwestia odnosi się do upomnienia papieża Franciszka względem abp. Gądeckiego, dotyczącego blogu, na którym metropolita poznański umieścił i skomentował wystąpienia uczestników synodu. Druga kwestia jest prezentacją duchownych, którzy swoim zachowaniem wywołali zgorznienie: chodzi o ks. Charamsę oraz nieprzedstawionego z imienia i nazwiska księdza z kurii karmelitów bosych, zaangażowanego w skandal obyczajowy.

Podstawowymi kategoriami stereotypów w materiale badawczym były: stereotyp „Kościoła wykluczającego”, stereotyp „Kościoła – kościelnego betonu”, stereotyp Kościoła „wewnątrznie podzielonego”.

Kategorie tożsamości w poddanym analizie materiale odnosiły się do trzech pojęć: ewangelia rodziny, trudne sytuacje rodzinne, wychowanie do życia i wiary w rodzinie.

Analiza wykazała, że tylko w 20% publikacji (3 spośród 15) dominowała kategoria tożsamości wobec kategorii stereotypu. W sformułowaniach tytułów trzech publikacji można odnaleźć negatywną tonację wobec Kościoła i hierarchów mających poglądy zgodne z jego oficjalnym nauczaniem:

- *Oficjalne orędzie synodu: Kościół musi być otwarty i nie może nikogo wykluczać* – sugestia tygodnika, że Kościół przed rozpoczęciem synodu pozostawał zamknięty i wykluczał niektóre osoby ze wspólnoty. Odbiór ten potęguje zastosowanie zwrotów kategorycznie jednoznacznych;
- *Komunia dla rozwodników? Abp Gądecki: To niebezpieczna zmiana ewangelii* – abp Gądecki przedstawiony zostaje jako „niemiłosierny” wobec osób rozwiedzionych;
- *Synod o rodzinie: Większe zrozumienie dla rozwodników, rewolucji nie ma* – tytuł sugeruje rozczarowanie brakiem zmiany nauczania Kościoła wobec osób rozwiedzionych, które weszły w ponowny związek.

W tekście głównym wymienionych publikacji występują obszernie fragmenty na temat orędzia synodu, przypomnienie przez abp. Gądeckiego nauczania Kościoła dotyczącego małżeństwa i rodziny oraz fragment adhortacji *Familiaris consortio* – to ten element publikacji zdecydował o zakwalifikowaniu tekstów do kategorii „tożsamość”. W stylu języka tekstu głównego należy jednak odnotować brak tonacji przychylniej dla relacjonowanych treści.

Aż 2/3 materiału badawczego to publikacje przynależące do kategorii „stereotyp”. W 10 tekstach autor odnalazł przynajmniej jeden z następujących stereoty-

pów: stereotyp „Kościoła wykluczającego”, stereotyp „Kościoła – kościelnego betonu”, stereotyp Kościoła „wewnętrznie podzielonego”.

„Newsweek Polska” poświęcił bardzo wiele miejsca przypadkowi medialnemu ks. Charamsy – aż w pięciu publikacjach pojawia się choćby krótka informacja o jego głośnym medialnie *coming oucie*. Niemniej istotna dla tygodnika jest kwestia osób rozwiedzionych i ewentualnych perspektyw posynodalnych, dotyczących możliwości przystępowania do komunii osób, które weszły w ponowny związek – temat ten pojawił się w 8 spośród 15 tekstów.

Portal newsweek.pl nie podjął ani razu tematu zwyczajnej rodziny, która żyje po chrześcijańsku. Portal nie zaprezentował również przykładów małżeństw, które realizują w szczęściu swoje powołanie do życia w rodzinie, realizując nauczanie Kościoła. Nie zostały także przedstawione sylwetki osób świeckich audytorów powołanych przez papieża Franciszka na obrady synodalne.

Inne zagadnienie dotyczy braku informacji o autorstwie tekstu aż w 12 przypadkach. Zdaniem autora zwalnia to piszących od imiennej odpowiedzialności za treść publikacji, a jednocześnie wskazuje poparcie dla określonej linii programowej redakcji w relacjonowaniu synodu i budowaniu wizerunku medialnego Kościoła.

Autor odnotował postawę przychylną tygodnika jedynie dla opcji domagającej się zmian w nauczaniu Kościoła na temat małżeństwa i rodziny. Nie powinno to jednak wywoływać uczuć zaskoczenia, zważywszy że „Newsweek Polska” swoimi głównymi zainteresowaniami obejmuje kulturę, rozrywkę, styl życia, osoby celebrytów.

„Newsweek Polska” interpretuje zasadniczo synod w kategorii walki o zmianę nauki Kościoła dotyczącej osób rozwiedzionych, które wstąpiły w nowe związki małżeńskie oraz w kategorii walki dwóch wizji Kościoła (Kościoła konserwatywnego – zamkniętego oraz Kościoła liberalnego – otwartego). Moralna ocena Kościoła na łamach gazety jest zasadniczo negatywna (aż w 12 tekstach autor odnotował obecność kategorii negatywizmu¹⁷). Tygodnik wspiera wizję rodziny i wizję Kościoła sprzeczną z jego oficjalnym nauczaniem (aprobata dla udzielania komunii świętej osobom rozwiedzionym, które wstąpiły w powtórny związek małżeński, aprobata dla decyzji ks. Charamsy dotyczącej faktu i sposobu ujawnienia orientacji seksualnej). Wsparte były tematy nienależące do pierwszoplanowych – faworyzowane były tematy dotyczące skandali w Kościele (*coming out* ks. Charamsy), eks-

17 Kategorię 'negatywizmu' autor rozumie jako jedno z kryteriów selekcyjnych, czyli czynników informacji medialnej (*news factors*) w rozumieniu Johana Galtunga i Mari H. Ruge. Oznacza ono odniesienie do czegoś negatywnego, okrutnego, złego, dramatycznego (*reference to something negative*). Por. J. Galtung, M.H. Ruge, *The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers*, „Journal of Peace Research” 1965, nr 2.1, s. 68.

ponowano również poglądy niekoherentne z nauczaniem kościelnym (kard. Marx) oraz podkreślano brak empatii Kościoła wobec osób o orientacji homoseksualnej i osób rozwiedzionych.

W materiale badawczym odnotowuje się obecność kategorii tożsamości i stereotypu w proporcjach następujących: kategoria tożsamości jako dominująca występowała w trzech publikacjach (co stanowi 20% materiału badawczego), z kolei kategoria stereotypu jako dominująca – w dziesięciu publikacjach (co stanowi 66,67% materiału badawczego).

Dotychczasowe refleksje prowadzą do potwierdzenia prawdziwości postawionej hipotezy badawczej. Można zatem stwierdzić, że prawdziwe jest następujące twierdzenie: Tygodnik „Newsweek Polska” podjął na swoich łamach temat synodu o rodzinie. W analizowanych tekstach dominującą kategorię stanowiła kategoria stereotypu, która w głównej mierze przyczyniała się do kształtowania wizerunku medialnego Kościoła w kontekście obrad synodalnych. Portal newsweek.pl pominął tematy centralne obrad synodu (ewangelia rodziny, trudne sytuacje rodzinne oraz wychowanie do życia i wiary w rodzinie). Tonacja materiału badawczego wobec oficjalnego nauczania Kościoła była negatywna.

Bibliografia

- Breed W., *Social control in the news room*, „Social Forces” 1955, nr 4, s. 326–335.
- Brzezińska A., *Dzieciństwo i dorastanie: korzenie tożsamości osobistej i społecznej*, [w:] *Edukacja regionalna*, red. A.W. Brzezińska, A. Hulewska, J. Słomska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, s. 47–77.
- Cho S.H., Gower K.K., *Framing effect on the public's response to crisis: Human interest frame and crisis type influencing responsibility and blame*, „Public Relations Review” 2006, nr 32.4, s. 420–422.
- Draguła A., *Bluźnierstwo okładkowe*, „Więź” 2001, nr 54, s. 56–69.
- Dyczewski L., *Tożsamość religijna*, [w:] *Tożsamość religijna w nowoczesności*, t. 10, red. L. Dyczewski, K. Jurek, Wydawnictwo KUL, Lublin 2015, s. 9–28.
- Entman R., *Framing. Toward clarification of a fractured paradigm*, „Journal of Communication” 1993, nr 4, s. 51–58.
- Esser F., Pfetsch B., *Meeting the Challenges of Global Communication and Political Integration: The Significance of Comparative Research in a Changing World*, [w:] *Comparing Political Communication: Theories, Cases and Challenges*, red. F. Esser, B. Pfetsch, Cambridge University Press, Cambridge 2004, s. 384–410.
- Galtung J., Ruge M.H., *The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers*, „Journal of Peace Research” 1965, nr 2.1, s. 64–90.

- Gieber W., *Cross the desk: a study of 16 telegraph editors*, „Journalism Quarterly” 1956, nr 33, s. 423–432.
- Kepplinger H.M., Bastian R., *Der prognostische Gehalt der Nachrichtenwert-Theorie*, „Publizistik” 2000, nr 45.4, s. 462–475.
- Marcyński K., *Komunikacja religijna i media*, Wydawnictwo Petrus, Kraków 2016.
- Metody badania wizerunku w mediach. Czym jest wizerunek. Jak i po co należy go badać*, red. T. Gackowski, M. Łączyński, CeDeWu Sp. z o.o., Warszawa 2009.
- Michalczyk S., *Jednostka i społeczeństwo w świecie mediów. Klasyczne i współczesne idee w teoriach średniego zasięgu*, Stowarzyszenie Thesaurus. Silesiae – Skarb Śląski, Katowice 2015.
- Mielczarek T., *Tabloidyzacja prasy opinii*, „Rocznik Bibliologiczno-Prasoznawczy” 2013, t. 8/19, s. 25–43.
- O’Neill D., Harcup T., *News values and selectivity*, [w:] *The handbook of journalism studies*, red. K. Wahl-Jorgensen, Thomas Hanitzsch, Routledge, New York–London 2009, s. 161–174.
- Paleczny T., *Socjologia tożsamości*, Oficyna Wydawnicza AFM Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne, Kraków 2008.
- Robinson G.J., *Fünfundzwanzig Jahre Gatekeeper-Forschung. Eine kritische Rückschau und Bewertung*, [w:] *Gesellschaftliche Kommunikation und Information. Forschungsrichtungen und Problemstellungen. Ein Arbeitsbuch zur Massenkommunikation*, red. J. Aufermann, H. Bohrmann, R. Sülzer, B. 1, Fischer Athenäum, Frankfurt am Main 1973, s. 344–355.
- Rutczyńska I., Miś T., Trzebińska E., *Wielorakie JA i jedność tożsamości: ujęcie doświadczeniowo-analityczne*, „Roczniki Psychologiczne” 2003, nr 6, s. 5–25.
- Schaff A., *Stereotypy a działania ludzkie*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 1981.
- Shoemaker P., Vos T., *Gatekeeping theory*, Routledge, New York–London 2009.
- Soroka S., *The Gatekeeping Function: Distributions of Information in Media and the Real World*, „The Journal of Politics” 2009, nr 74/2, s. 514–528.
- Sosnowski A., *Wyznaczniki przemian życia społecznego. Zmiana społeczna – konflikt społeczny – stereotypy – tożsamość – transformacja – lokalność – młodzież*, Wydawnictwo Uczelniane WSiE TWP, Olsztyn 2016.
- Sztompka P., *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2012.
- Tridente G., Mastroianni B., *La missione digitale – Comunicazione della Chiesa e social media*, Edizioni Santa Croce, Roma 2016.
- Uździcka M., *Tożsamość, samoidentyfikacja, identyfikacja*, [w:] *Tożsamość w komunikowaniu. Zielonogórskie seminaria językoznawcze*, red. M. Steciąg, M. Bugajski, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2013, s. 25–35.

Źródła

- Gajek M., *Ks. Charamsa nie będzie tęczowym Marcinem Lutrem. Ale odniósł sukces: pokazał obłudę Kościoła*, 5.10.2017, <http://www.newsweek.pl/opinie/ks-krzysztof-charamsa-homoseksualny-teczowy-marcin-luter-,artykuly,371691,1.html> [dostęp: 26.02.2017].
- Gajek M., *Papież kontra polscy biskupi*, 6.07.2015, <http://www.newsweek.pl/opinie/papiez-franciszek-kosciol-homoseksualizm-rozwodnicy,artykuly,366321,1.html> [dostęp: 26.02.2017].
- Kard. Marx: Rozwodnicy nie są chrześcijanami drugiej kategorii*, 19.10.2014, <http://www.newsweek.pl/swiat/kosciol-katolicki-synod-kard-reinhard-marx-rozwody-newsweek-pl,artykuly,350138,1.html> [dostęp: 26.02.2017].
- Kim R., *Polski ksiądz w Rzymie: Jestem gejem. Watykan: Musi opuścić miejsce pracy*, 2.10.2015, <http://www.newsweek.pl/swiat/krzysztof-charamsa-polski-ksiazd-jestem-gejem,artykuly,371554,1.html> [dostęp: 26.02.2017].
- Komunia dla rozwodników? Abp Gądecki: To niebezpieczna zmiana ewangelii*, 14.10.2015, <http://www.newsweek.pl/polska/komunia-dla-rozwodnikow-abp-gadecki-to-niebezpieczna-zmiana-ewangelii,artykuly,372185,1.html> [dostęp: 26.02.2017].
- Niemiecki kardynał: Wykluczenie to nie język Kościoła*, 17.10.2014, <http://www.newsweek.pl/swiat/niemiecki-kardynał-o-homoseksualistach-wykluczenie-to-nie-jezyk-kosciola,artykuly,350013,1.html> [dostęp: 26.02.2017].
- Oficjalne orędzie synodu: Kościół musi być otwarty i nie może nikogo wykluczać*, 18.10.2014, <http://www.newsweek.pl/swiat/synod-biskupow-2014-oficjalne-stanowisko-rozwody-homoseksualizm-newsweek-pl,artykuly,350121,1.html> [dostęp: 26.02.2017].
- Papież przeprosza za „ostatnie skandale”. Chodziło o księdza Charamsę?*, 14.10.2015, <http://www.newsweek.pl/swiat/papiez-franciszek-przeprosza-za-skandale-chodzilo-o-ks-krzysztofa-charamsę-,artykuly,372191,1.html> [dostęp: 26.02.2017].
- Polacy pomodlą się za homosynod*, 14.10.2014, <http://www.newsweek.pl/polska/watykan-na-synodzie-o-homoseksualizmie-i-rozwodnikach-na-newsweek,artykuly,349785,1.html> [dostęp: 26.02.2017].
- Stanowisko papieża Franciszka to nie „darowy bilet na aborcję”*, 2.09.2015, <http://www.newsweek.pl/swiat/papiez-franciszek-stanowiskiem-ws-aborcji-przypomina-o-misji-kosciola,artykuly,369749,1.html> [dostęp: 26.02.2017].
- Synod o rodzinie: Większe zrozumienie dla rozwodników, rewolucji nie ma*, 25.10.2015, <http://www.newsweek.pl/swiat/synod-o-rodzinie-wieksze-zrozumienie-dla-rozvodnikow,artykuly,372904,1.html> [dostęp: 26.02.2017].
- To pierwszy tak głośny coming out. Słynny watykanista o księdzu Charamsie*, 3.10.2015, <http://www.newsweek.pl/swiat/coming-out-ksiedza-charamsy-jak-zareaguje-watykan-film,371648.html> [dostęp: 26.02.2017].
- Watykan upomina polskiego biskupa i przeprosza za skandale*, 15.10.2015, <http://www.newsweek.pl/swiat/papiez-franciszek-przeprosza-wiarnych-ks-krzysztof-charamsa,artykuly,372253,1.html> [dostęp: 26.02.2017].

Z *gnoju nic się nie urodzi*, 15.10.2014, <http://www.newsweek.pl/swiat/klotnie-podczas-synodu-w-watykanie-konserwatysci-krytykuja-papieza,artykuly,349835,1.html> [dostęp: 26.02.2017].

„Zawstydzający spektakl” na synodzie o rodzinie. „Rygoryści” walczą z „postępowcami”, 13.10.2015, <http://www.newsweek.pl/swiat/synod-o-rodzinie-w-watykanie-spory-i-krytyka-papieza-franciszka,artykuly,372159,1.html> [dostęp: 26.02.2017].

Rafał Leśniczak

Kategoria tożsamości i stereotypu w komunikacji religijnej. Próba hermeneutycznej interpretacji tekstów prasowych tygodnika „Newsweek Polska” w kontekście obrad synodu o rodzinie 2014–2015

Streszczenie

Autor dokonuje analizy wybranych artykułów prasowych opublikowanych w wersji internetowej tygodnika „Newsweek Polska”, dotyczących obrad synodalnych Kościoła katolickiego w 2014 i 2015 roku. Badania omawiają sposób prezentacji synodu z punktu widzenia zastosowanych kategorii tożsamości i stereotypu. Autor wykorzystuje metodę analizy zawartości prasy oraz metodę hermeneutyczną.

Słowa kluczowe: stereotyp; tożsamość; komunikacja religijna; prasa; hermeneutyka tekstów.

Identity and stereotype in religious communication An attempt at the hermeneutic interpretation of texts in the weekly news magazine “Newsweek Polska” in the context of the Synod of the Family 2014–2015

Summary

The author analyzes of selected newspaper articles published in the online version of the magazine Newsweek Polska, concerning the Synod of the Catholic Church in 2014 and 2015. The research concerns the presentation of the synod from the point of view of the categories of identity and stereotypes applied. The author uses the press content analysis method and the hermeneutic method.

Keywords: stereotype; identity; religious communication; press; hermeneutics of texts.